

23. ПЕДАГОШКИ ФОРУМ СЦЕНСКИХ УМЕТНОСТИ
Тематски зборник

23RD PEDAGOGICAL FORUM OF PERFORMING ARTS
Thematic Proceedings

На насловној страни: Paul Gauguin, „Le Joueur de Guitare”, 1894.

Универзитет уметности у Београду
Факултет музичке уметности
University of Arts in Belgrade
Faculty of Music

ЗБОРНИК РАДОВА
ДВАДЕСЕТ ТРЕЋЕГ ПЕДАГОШКОГ ФОРУМА СЦЕНСКИХ УМЕТНОСТИ
одржаног од 2. до 4. октобра 2020. у Београду

PROCEEDINGS OF THE 23RD PEDAGOGICAL FORUM
OF PERFORMING ARTS
Belgrade, October 2–4, 2020

Уредник / Editor

др Милена Петровић
dr Milena Petrović

Издавач / Publisher

Факултет музичке уметности у Београду
Faculty of Music, Belgrade

Главни и одговорни уредник / Editor-in-Chief

др Гордана Каран
dr Gordana Karan

За издавача / For Publisher

мр Љиљана Несторовска, декан
Ljiljana Nestorovska MMus, Dean

Извршни уредник / Executive Editor

мсп Марија Томић / Marija Tomić MA

Рецензенти

др Бланка Богуновић
др Милена Медић
др Зоран Божанић
др Срђан Тепарић
др Миомира Ђурђановић
др Сенад Казич
др Слободан Кодела
др Милена Петровић

Reviewers

dr Blanka Bogunović
dr Milena Medić
dr Zoran Božanić
dr Srđan Teparić
dr Miomira Đurđanović
dr Senad Kazić
dr Slobodan Kodela
dr Milena Petrović

23. Педагошки форум сценских уметности
23rd Pedagogical Forum of Performing Arts

ФЕНОМЕН РИТМА – ПОРЕКЛО, ИЗВОЂЕЊЕ, ЗНАЧЕЊЕ

Тематски зборник

RHENOMENON OF RHYTHM – ORIGIN, INTERPRETATION, MEANING

Thematic Proceedings

Уредник

др Милена Петровић

Editor

dr Milena Petrović

Факултет музичке уметности

Београд, 2021.

Faculty of Music

Belgrade, 2021

Гордана Ачић и Мирјана Недељковић

МШ „др Војислав Вучковић” Београд, Србија
gordanaacic@gmail.com; nedeljkoVIC-v@sbb.rs

Искуства и пракса наставе на даљину у музичким школама у Србији за време пандемије Ковид-19

Сажетак

Истраживање под називом „Искуства и пракса наставе на даљину у музичким школама за време пандемије Ковид-19 у Србији” спровеле су психолог школе Гордана Ачић и наставница солфеђа Мирјана Недељковић. Осмишљен је упитник са готово аналогним питањима за наставнике и ученике. У истраживању је учествовало 445 наставника и 1688 ученика из двадесет музичких школа широм Србије. Наставници су подељени у категорије групне (31.45%) и индивидуалне (68.55%) наставе, а ученици на полазнике основних (77.1%) и средњих (22.9%) музичких школа. У анализи и приказу резултата, међутим, ове категорије нису одвајане. Највећи број података прикупљен је од половине априла до почетка маја 2020. године.

Кључне речи: пандемија, Ковид-19, настава на даљину, музичке школе

Увод

Истраживање под називом „Искуства и пракса наставе на даљину у музичким школама за време пандемије Ковид-19 у Србији” осмишљено је и спроведено током априла и маја 2020. године. Аутори истраживања су психолог школе и наставник солфеђа. У истраживању је учествовало 445 наставника и 1688 ученика из приближно двадесет музичких школа у Србији. Приближан број наставника и ученика није имао претходно искуство с наставом на даљину, док се већи проценат ученика у односу на наставнике одмах прилагодио настави на даљину. Комуникација између наставника и ученика се одвијала највише преко апликације Вајбер, најмање преко електронске поште. Технички проблеми везани за лошу интернет везу заједнички су за обе групе испитаника и заузимају високо место, док је квалитет тона на првом месту за наставнике, а на последњем за ученике. И једни и други имали су најмање проблема с прилагођавањем апликацији за рад, недостатком уређаја и интернета, као и с инструментаријумом. У организационом смислу наставници су се највише жалили на непоштовање њиховог слободног времена и непоштовање договора у комуникацији, а ученици на исцрпљеност због превеликих обавеза у основним и средњим школама. Код обе групе испитаника преовладала су позитивна осећања – код наставника радозналост, мотивисаност, забава, инспирација, а код ученика радозналост. Најмањи проценат наставника био је забринут и збуњен, док су ученици били најмање инспирисани.

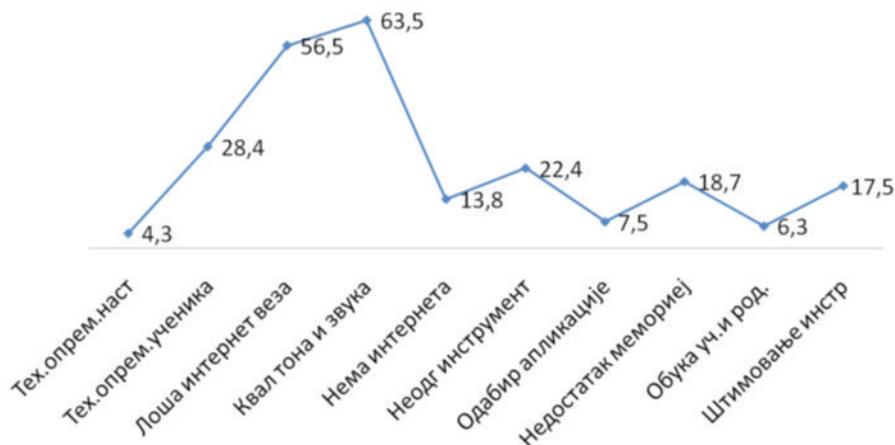
Резултати

Упитник за наставнике

Резултати упитника за наставнике показали су да је само 13% њих имало претходна искуства у настави на даљину. Упркос томе, највећи проценат наставника успео је да успостави контакт с ученицима одмах (35,5 %) или већ током прве недеље (41%). Само око 6% њих у овоме није успело до тренутка попуњавања упитника. Највише коришћена апликација био је Вајбер (86,5%), а затим Скајп, ВотсАп, Г-учионица и Зум, а најмање електронска пошта (1%).

С једне стране, испитаници су у својим одговорима наводили да су им тешкоће током наставе на даљину задавали лош квалитет тона и микрофона, прекиди и кашњење звука, као и лоша интернет веза. С друге стране, најмањи проблем током наставе на даљину били су недовољна техничка опремљеност наставника и ученика (немам рачунар, лаптоп, паметан телефон), одабир апликације и обука ученика и родитеља за коришћење апликације за рад (графикон 1).

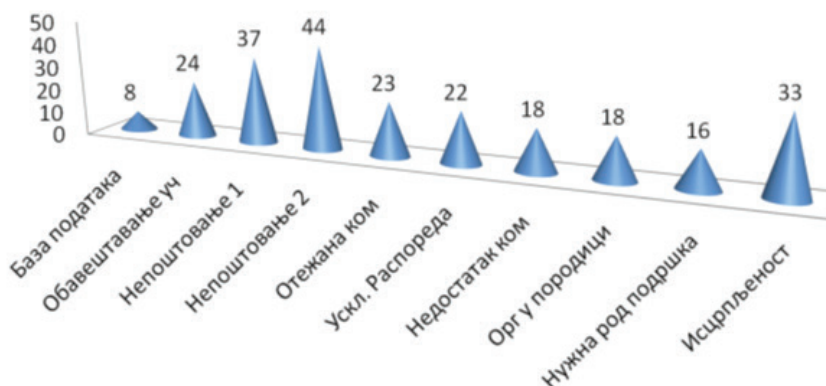
Графикон 1. Техничке тешкоће током наставе на даљину исказане у процентима

Највећи број наставника је као организационе тешкоће навео непоштовање слободног времена, комуникацију у неприкладно време, непоштовање унапред договореног времена за рад, као и исцрпљеност ученика услед преоптерећености обавезама у основној и средњој школи (графикон 2). Занимљиво је да се највећи број наставника (60%) изјаснио да им није била потребна никаква подршка школе, осим организационе (28%) и техничко-стручне подршке (10%). Параметри оцењивања које су наставници користили били су: континуираност у раду (78%) и напредак у остваривању са-

држаја (70%), а затим у врло високом проценту и остали параметри: домаћи задаци (64%), редовност (присутност) и стимулација за додатни труд (50%).

Графикон 2. Организационе тешкоће у вези с наставом на даљину изражене у процентима

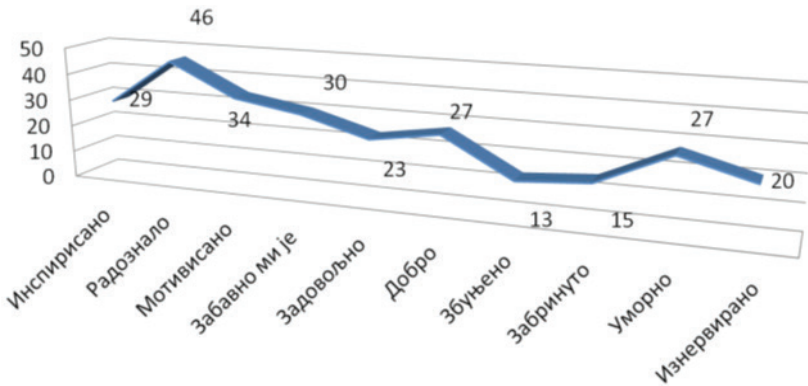
Психолошку подршку ученицима наставници су давали пре свега похвалама (82%) и јасном и неоптерећеном комуникацијом, разумевањем и саветима (77%), али и пријатном и позитивном атмосфером на часу (64%) и уважавањем и решавањем евентуалних проблема (59%).

Своју наставу наставници су чинили занимљивијом понајвише одабиром програма који је ученицима занимљив (69%) и упућивањем на слушање квалитетне музике (59%), као и креирањем мање захтевних, али јасних и интересантних задатака (55%). Ипак, око 40% наставника мисли да квалитет наставе на даљину није мерљив с редовном наставом, иако чак 31% мисли да је задовољавајући, док екстремно мали број наставника (1–2 %) мисли да је исти као редовна настава или лош. Близу 4% наставника мисли да је овај вид наставе изврстан.

Највећа предност наставе на даљину по мишљењу наставника је могућност одржавања континуитета у настави у недостатку редовне наставе (48%), као и то што ученик и наставник имају могућност и слободу да сами организују своје време за рад (45 и 43%). Од већег значаја су укљученост родитеља у рад (42%) и блискост савремене технологије ученицима (39%). Као највећи недостаци наставе на даљину наведени су недостатак физичког контакта (69%), тешко уочавање финеса у интерпретацији (58%) и принципјелна недовољност овог вида наставе саме по себи (68%).

Кад је реч о осећањима у вези с наставом на даљину, преовладавале су позитивне емоције: пре свега радозналост, мотивисаност, забава и инспирација, док је најмањи проценат наставника навео осећања збуњености и забринутости (графикон 3).

Графикон 3. Осећања у вези с наставом на даљину изражена у процентима

Уџбеник за ученике

У узорку испитаних, око 20% чинили су ученици средње музичке школе, док су ученици основне музичке школе били по разредима заступљени од 10,8–16,2%, укупно око 80%. Највећи проценат ученика наставу на даљину пратио је преко апликације Вајбер (81,5 %) и преко Г-учионице (29,65%), мање су биле заступљене апликације Скајп, Зум и ВотсАп (10–15%), док је електронском поштом комуницирао најмањи проценат испитаника (3,45%). Велики проценат ученика (81,1 %) никада раније није комуницирао са својим наставницима из музичке школе преко свих понуђених апликација и платформи. Ипак, више од половине анкетираних ученика (52%) одмах се прилагодио, 27% већ током прве недеље, док се 7% није уопште прилагодио настави на даљину.

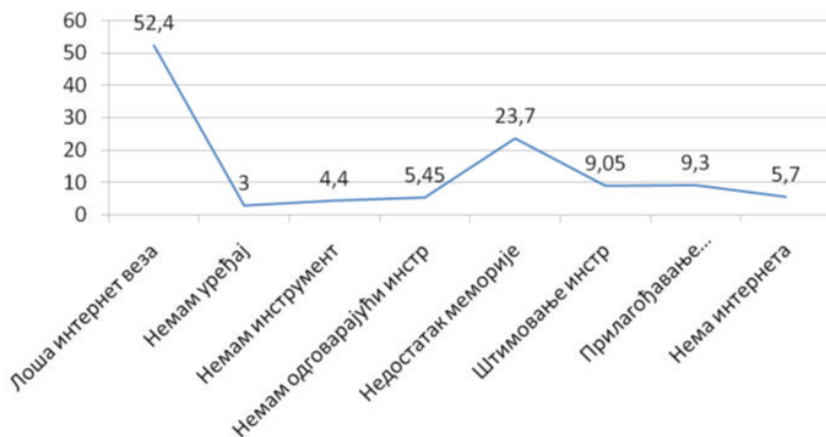
У праћењу захтева наставника, 64% анкетираних ученика није имало никакве проблеме, 25% је имало одређене проблеме, док се 11% изјаснило да је тешко пратило наставу организовану на даљину.

Највише техничких проблема ученицима је правила лоша интернет веза и недостатак меморије на уређајима за комуникацију, док су остали проблеми попут недостатка уређаја, прилагођавање апликацији за рад, проблеми са инструментаријумом и недостатак интернета били заступљени од 3 до 9,3% (графикон 4).

Скоро половина анкетираних (43,8%) изјаснило се да су имали проблем у организацији због превеликих обавеза у њиховим основним и средњим школама. Мање ученика (8–17,4%) жалило се на непознавање апликација за рад и различите апликације за рад, проблем с усклађивањем распореда и превелика очекивања наставника. Најмање им је сметао квалитет звука на часу. Захтеви наставника су у 48,8% били исти као и у редовној настави док је 8,3% ученика мишљења да су наставници у настави на даљину имали мање захтеве.

Графикон 4. Техничке тешкоће током наставе на даљину исказане у процентима

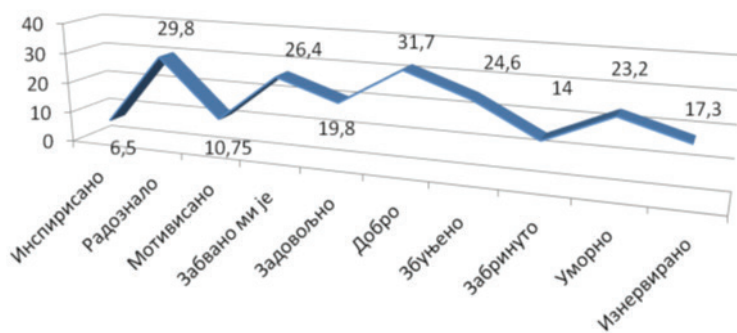

Што се тиче слободног времена у настави на даљину, 64,5% ученика га је имало довољно, а 21% ученика се изјаснило да су га имали недовољно. Половина анкетираних ученика (53,4%) била је вредна и своје домаће задатке слала увек у договорено време, а само 1,4% никада нису слали домаће задатке у договорено време. Родитељска помоћ никада није била потребна скоро половини испитаних (45%), док се 9,6% изјаснило да им је родитељска помоћ била увек потребна.

Испитаницима је недостајао лични контакт с наставником (64,4%), али много више су им недостајали другари (83,8%). У мањем проценту ученицима нису недостајали наставници (8,2%) и другови (5,3%).

Највећи проценат ученика осећао се добро и било је радознано током наставе на даљину, а само 6,5% било је инспирисано овим видом наставе (графикон 5).

Графикон 5. Осећања у вези са наставом на даљину (проценти)

Готово половина испитаника (43,7%) само би понекад пратило паралелно наставу на даљину у односу на редовну наставу, док 1,4% то не жели.

Закључак

На основу дате основне анализе података добијених на упитнику о искуствима и пракси наставе на даљину у музичким школама у Србији за време пандемије Ковид-19, можемо закључити да су, упркос занемарљивом претходном искуству, како наставници тако и ученици успешно одговорили на захтеве наставе на даљину у условима пандемије. То значи да се, упркос свеprisутним факторима стреса (техничке и организационе тешкоће, забринутост због здравствених ризика, преоптерећеност), највећи број учесника истраживања трудио да одржи стандарде добре праксе у настави: за ученике, то је редовност у комуникацији и извршавању обавеза, а за наставнике ниво захтева, стандарди оцењивања, као и мотивисање и подршка ученицима. Упркос значајном недостатку личног контакта, у обе групе испитаника, не сасвим очекивано, превладала су позитивна осећања: радозналост, мотивисаност, забава и комуникација (наставници) и радозналост (ученици). Упркос томе што највећи број испитаника мисли да настава на даљину не може бити замена за час у школи, највише због недостатка физичког контакта, готово половина њих би радо прихватила повремену употребу овог облика наставе паралелно са редовним одвијањем наставе у школи.

EXPERIENCES AND PRACTICE OF DISTANCE TEACHING IN MUSIC SCHOOLS IN SERBIA DURING COVID-19 PANDEMICS

The research was conducted in April and May 2020. Total of 445 teachers and 1688 students answered the questionnaire about their experiences on distance learning during the Covid-19 pandemic. In spite of a certain amount of technical and organizational difficulties, most respondents managed to keep up with the demands of a sudden change of learning mode, without excessive loss of standards in teaching and learning. Also, in spite of significant lack of physical contact, not quite as expected, positive feelings prevailed among both teachers and students. Although most of them claim that teaching in schools cannot be replaced by the distance learning, almost half of them would accept occasional parallel use of distance learning in regular classroom teaching context.

Keywords: Covid-19 pandemic, distance learning, music schools